

ATATÜRK BARAJ GÖLÜ (ADİYAMAN) BALIKÇILIĞI VE KULLANILAN AV ARAÇLARININ TEKNİK ÖZELLİKLERİ

Yusuf Kenan Bayhan*, Mustafa Göçer

Adıyaman Üniversitesi, Kahta Meslek Yüksekokulu, Adıyaman

Özet:

Bu çalışma, 01 Temmuz 2010 – 31 Mart 2011 tarihleri arasındaki avlanma döneminde, Atatürk Baraj Gölü'nün Adıyaman ili sınırlarını kapsayan 11 avlanma bölgesinde yürütülmüştür. Çalışma kapsamında, avcılıkta kullanılan av araçlarının teknik özellikleri, teknelerin boy ve motor güçlerine göre sayısal dağılımları, avlanan türler ve balıkçılıkta karşılaşılan sorunlar araştırılmıştır. Araştırma sonucunda, bölgede yalnızca sade uzatma ağların kullanıldığı, % 40.0-42.0 donam faktörü ile donatılmış olan bu ağların % 96.0'sının monofilament polyamid, % 4.0'ünün ise multiflament polyamid yapıda olduğu belirlenmiştir. Hedeflenen türe, dip veya yüzeye atım şekline göre, tor göz genişliği 36-250 mm, yüksekliğine göz sayısı 50-100 göz arasında değişen ağların iplik numarasının monofilament ağlarda 0.18-0.29 mm arasında, multiflament ağlarda ise 210d/2 ve 210d/12 olduğu saptanmıştır. Her bir posta uzunluğu 80.0-85.0 m arasında değişen ve çalışma yapılan bölgede posta sayısı 2133 adet olarak belirlenen bu ağlar, toplam 162 adet tekne tarafından kullanılmaktadır. En çok yakalanan balık türlerinin başında ise; sazan (*Cyprinus spp.*), karaca (*Capoetta trutta*), şabut (*Barbus grypus*), mezapotomya yavını (*Silurus triostegus*), gümüş balığı (*Calcalburnus mossulensis*), pullu sazan (*Carasobarbus luteus*), mezapotomya kefali (*Liza abu*), tahta balığı (*Acanthobrama marmid*), küpeli (*Barbus rajanorum*) ve kababurun balığı (*Chondrostoma regium*)'nin geldiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Atatürk Baraj Gölü, Adıyaman, Av Araçları

* Correspondence to:

Yusuf Kenan BAYHAN, Adıyaman Üniversitesi Kahta MYO, 02400-Kahta/Adıyaman-TÜRKİYE

Tel: (+90 416) 725 81 50 Fax: (+90 416) 725 77 92

E-mail: ykbayhan@hotmail.com

Abstract: The Fisheries in Ataturk Dam Lake (Adiyaman) and Technical Features of The Fishing Gears Being Used

This study was carried out in eleven fishing regions of Ataturk Dam Lake covering borders of Adiyaman province during the fishing period between July 01, 2010 and March 31, 2011. Within the context of the study, technical features of fishing gears used in fishing, and their numerical distributions according to the length and motor power of fishing boats, caught species and fishing problems were studied. As a result of the study, it was determined that only the gill nets were used in the region and that % 96.0 of these nets geared with hanging ratio of 40.0-42.0 is monofilament polyamid and % 4.0 is multifilament polyamid structurally. According to the species having been targeted and usage of nets on the surface or in the depth, it was determined that exact mesh size was 36-250 mm of nets twine number of nets the mesh number of which varies between 50-100, according to the vertical mesh number was between 0.18-0.29 mm in monofilament nets and 210d/2 and 210d/12 in multifilament nets. These nets, each having a gang length that varies between 80.0-85.0 m and whose gang number having been determined as 2133 in the study region are used by 162 fishing boats. It was determined that carp (*Cyprinus spp*), trout barb (*Capoetta trutta*), shabbout (*Barbus grypus*), catfish (*Silurus triostegus*), bleak (*Chalcalburnus mossulensis*), golden barb (*Carasobarbus luteus*), abu mullet (*Liza abu*), kalashpa (*Acanthobrama marmid*), pointed barbel (*Barbus rajanorum*) and nose-carp (*Chondrostoma regium*) head the most frequently caught fish species.

Keywords: Ataturk Dam Lake, Adiyaman, Fishing Gears

Giriş

Fırat nehri üzerinde kurulmuş olan Atatürk baraj gölü, 180 km uzunluk ve maksimum işletme kodunda 817 km² 'lik göl alanı ile ülkemizin en büyük, dünyanın ise önde gelen büyük baraj gölleri arasında yer almaktadır. Atatürk baraj gölü, her ne kadar sulama ve enerji amacı için kurulmuş olmakla birlikte, bazı bölgelerde gölden içme suyu olarak da yararlanılmaktadır. Bunun yanında, bölgeye lokalize olmuş türleri (*Barbus grypus*, *Silurus triostegus*, *Mastacembelus mastacembelus*, *Mystus halepensis*, *Mystus colvilli*) barındırması açısından ayrı bir özellik gösteren baraj gölü, kapsadığı büyük su hacmi ile de balıkçılık sektörü açısından önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Atatürk baraj gölü il ve ilçe sınırları gözeticilerle 21 avlak sahasına bölünmüş olup, baraj göl alanının 11 avlak sahasını kapsayan % 62.0'lik bölümü Adiyaman ili sınırları içerisinde kalmaktadır. Geriye kalan 10 avlak sahası ise, % 38.0'lik oran ile Diyarbakır ve Şanlıurfa illeri sınırları içerisinde bulunmaktadır (Anonim, 2011).

Atatürk baraj gölü çevresinde 3 il, 9 ilçe ve 156 köy bulunmaktadır. Baraj gölü'nde su tutulmaya başlandığı 1990 yılından bu güne kadar geçen zaman dilimi içerisinde toprakları su altında kalan ve çoğu tarım ile uğraşan insanların bir bölümü su ürünleri avcılığına yönelmiştir. Ancak, balıkçılığa sonradan başlayan bu insanların başta avcılık olmak üzere, su ürünleri yetiştiriciliği, kooperatifçilik, pazarlama konularında yeterli bir bilgi ve deneyime sahip olamaması, av araçları-

nın kullanımında ve avlanan su ürünlerinin değerlendirilmesi aşamasında ekonomik kayıplara neden olmaktadır. Bu durum ise; bölge balıkçılığını daha ileri düzeylere taşıyabilmek için, balıkçıların eğitilmesinin yanında, alternatif av aracı denemeleri ile bölgeye uygun en rantabl ve etkin olan av araçlarının belirlenmesi konusunda yapılacak olan çalışmalara önem verilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada, bölge balıkçılığının genel durumu, mevcut av gücü ve kullanılan av araçlarının teknik özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen sonuçlar ile, bölgede konu ile ilgili yapılacak olan çalışmalara, gölde uygulanan balıkçılık politikalarının yönlendirilmesine ve yasal uygulamalara katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

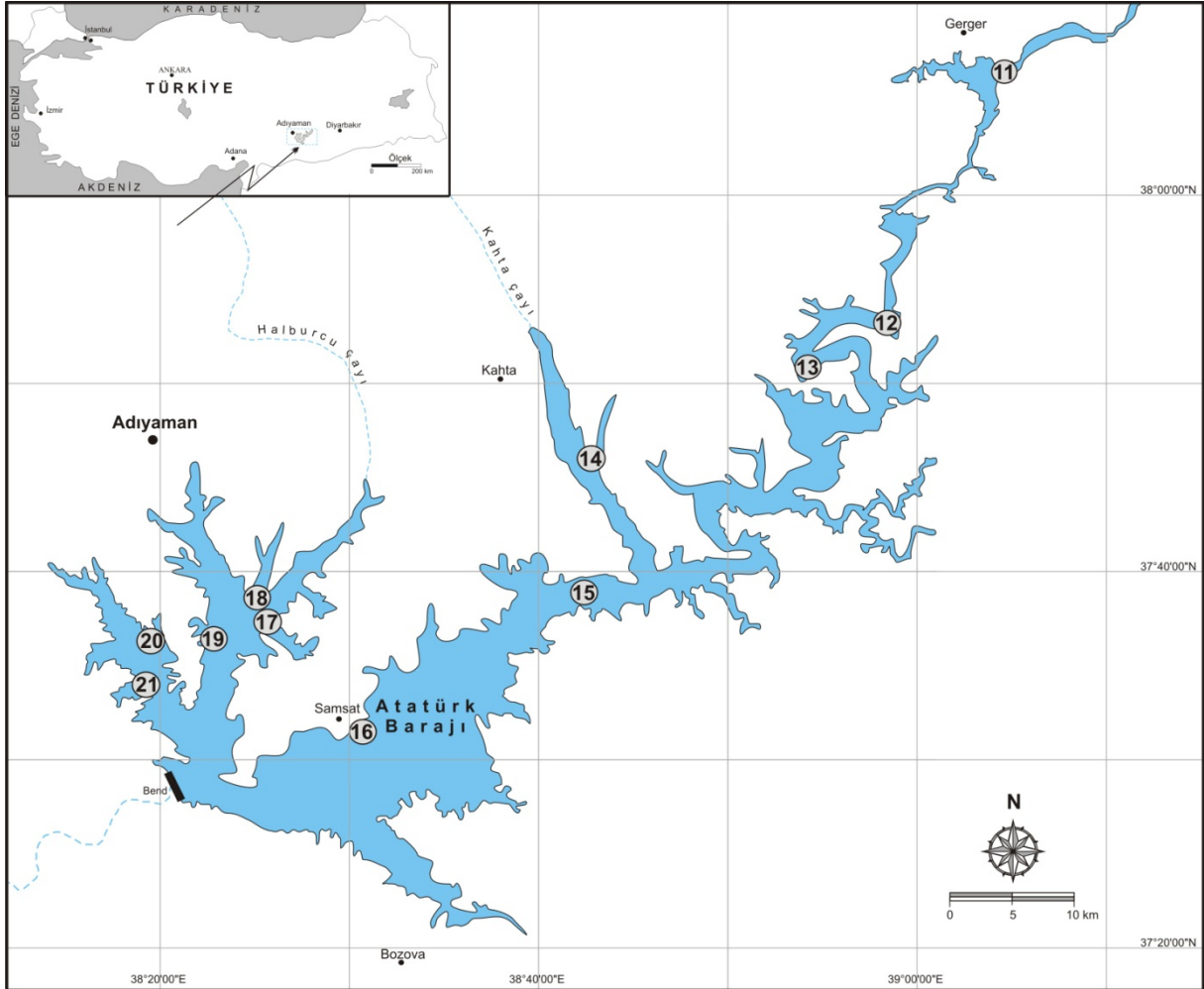
Materyal ve Metot

Çalışma, 01 Temmuz 2010 – 31 Mart 2011 tarihleri arasındaki avlanma döneminde, Atatürk baraj Gölü'nde, Adiyaman ili sınırları içerisinde kalan ve DSİ Genel Müdürlüğünce alan sınırları belirlenerek 11 ile 21 arasında numaralandırılmış 11 avlak sahasını kapsayan 62 balıkçı merkezi/karaya çıkış noktasında gerçekleştirilmiştir (Şekil 1).

Çalışmanın ana materyalini, bölge balıkçıları tarafından avcılıkta kullandığı uzatma ağları ve tekneler oluşturmuştur. Çalışma kapsamı içerisinde, av araçlarının teknik özellikleri ve avcılık ile ilgili

veriler, tüm balıkçı merkezleri/karaya çıkış noktalarının her birine üçer aylık dönemler halinde gidilerek, avcılıktan dönen teknelerde bulunan avlanma araçlarının ve avlanılan su ürünlerinin ölçüm ve incelenmesi sonucunda alınmıştır. Tor göz genişliği ölçümlerinde tam göz boyu (TGB= karşılıklı iki düğüm arasındaki uzunluk) dikkate alınmış, ağların teknik özellikleri tablo halinde verilmiş, teknik plan ise FAO kataloglarının su-

num formatına göre çizilmiştir (FAO, 1978). Bölgelere göre tekne sayıları, boy ve motor gücü, tekne yapım materyali verileri, Anonim (2010-a) kayıtları ile karşılaştırmalı olarak alınmış, çalışma ile ilgili diğer veriler ise, Su Ürünleri Kooperatifleri, İl ve İlçe Tarım Müdürlükleri, DSİ 152. Şube Müdürlüğü, balıkçılar, av malzemeleri satıcıları ve ağ donatan kişiler ile bire bir görüşmeler yapılarak elde edilmiştir.

Şekil 1. Çalışmanın yapıldığı avlanma bölgeleri
Figure 1. Fishing areas in the study

Bulgular ve Tartışma

Atatürk Baraj Gölü'nde, çalışmaların yürütüldüğü balıkçı merkezi/karaya çıkış noktalarının isimleri avlak sahası ve ilçelere göre Tablo 1'de verilmiştir. Göl kıyısında veya kıyıya yakın olup ta avcılık faaliyetinde bulunmayan merkezler bu tabloya dahil edilmemiştir.

Tablo 1'de görüleceği üzere; Gerger ilçesi'nde 6, Kahta ilçesi'nde 15, Samsat ilçesi'nde 12 ve Adıyaman Merkez ilçe'de 29 olmak üzere, toplamda 62 adet balıkçı merkezi/karaya çıkış noktasında çalışmalar yürütülmüştür.

Yapılan çalışmalar sonucunda; bölge balıkçılığında yalnızca sade uzatma ağların kullanıldığı belirlenmiş, bu ağların dışında başka bir avlanma aracı modeline rastlanılmamıştır. % 40.0-42.0 donam faktörü ile donatılan bu ağların 2048 posta sayısı ile % 96.0 'sı monofilament polyamid, 85 posta sayısı ile de % 4.0'ü multiflament polyamid yapıdadır. Hedeflenen tür veya türlere, dip ve yüzey de kullanım amacına göre, ağ göz genişliği, iplik numarası, yüksekliğine göz sayısı, ağ yapım materyali gibi özellikler açısından yapısal farklılık gösteren bu ağların teknik özellikleri Tablo 2'de, bölgede yaygın olarak kullanılan monofilament PA sade uzatma ağın teknik planı ise Şekil 2'de verilmiştir.

Tablo 2'de görüldüğü gibi, monofilament polyamid (PA) yapıda olan sade uzatma ağların tor göz genişliği 36-200 mm, yüksekliğine göz sayısı 50-100 göz, ağ iplik numarası ise 0.18-0.29 mm arasında değişmektedir. Her bir posta uzunluğu 80.0-85.0 m arasında değişen bu ağlarda, mantar ve kurşun yakalarda 5 no kalınlığındaki PP halatların tek sıra olarak kullanıldığı, büyüklüğü 3-4 no olan mantarların 1.60-1.80 m, ağırlığı 35-40 gr olan kurşunların ise 0.90-1.10 m aralıklarla donatıldığı belirlenmiştir.

Donatılmış halde 80.0-85.0 m uzunluğunda olan multiflament polyamid (PA) yapıda olan sade ağlarda ise, iki farklı ağ gözü kullanılmaktadır. Bunlardan tor göz genişliği 36 mm, tor yüksekliği 50-70 göz olan ağlarda, tor ip kalınlığı 210d/2 olup, büyüklüğü 3-4 no mantarlar 1.60-1.80 m,

ağırlığı 35-40 gr olan kurşunlar ise 0.90-1.10 m aralıklarla donatılmıştır. Yine tor göz genişliği 250 mm, tor yüksekliği 55 göz olan ağlarda ise, tor ip kalınlığı 210d/12, mantar no 8, mantarlar arası uzaklık 9.0-10.0 m olup, kurşun yaka halatında 24.0-25.0 cm çapında, ortalama 160.0 gr ağırlığındaki 6'lık demir halkalar 10.0-15.0 m aralıklarla donatılmıştır.

Bölgelere göre teknelerde bulunan ağların posta sayısı ile tekne başına düşen ortalama posta sayıları Tablo 3'de verilmiştir.

Çalışmaların yürütüldüğü bölgede, avcılıkta kullanılan toplam ağ posta sayısı 2133 adet olarak belirlenmiştir. Bu sayıya göre ağların toplam uzunluğu 176000 m gelmektedir. Bölgeler içerisinde, posta sayısı çokluk sırasına göre 861 adet ile Kahta ilçesi ve 860 adet ile de Adıyaman Merkez ilçe ilk iki sırayı almış, bunun yanında tekne başına düşen ortalama posta sayısının en yüksek olduğu bölgeler 14.8 adet ile Kahta ve 12.05 adet ile de Samsat ilçeleri olmuştur. Bölge genelinde tekne başına düşen ortalama posta sayısı ise 13.2 adet olarak bulunmuştur (Tablo 3).

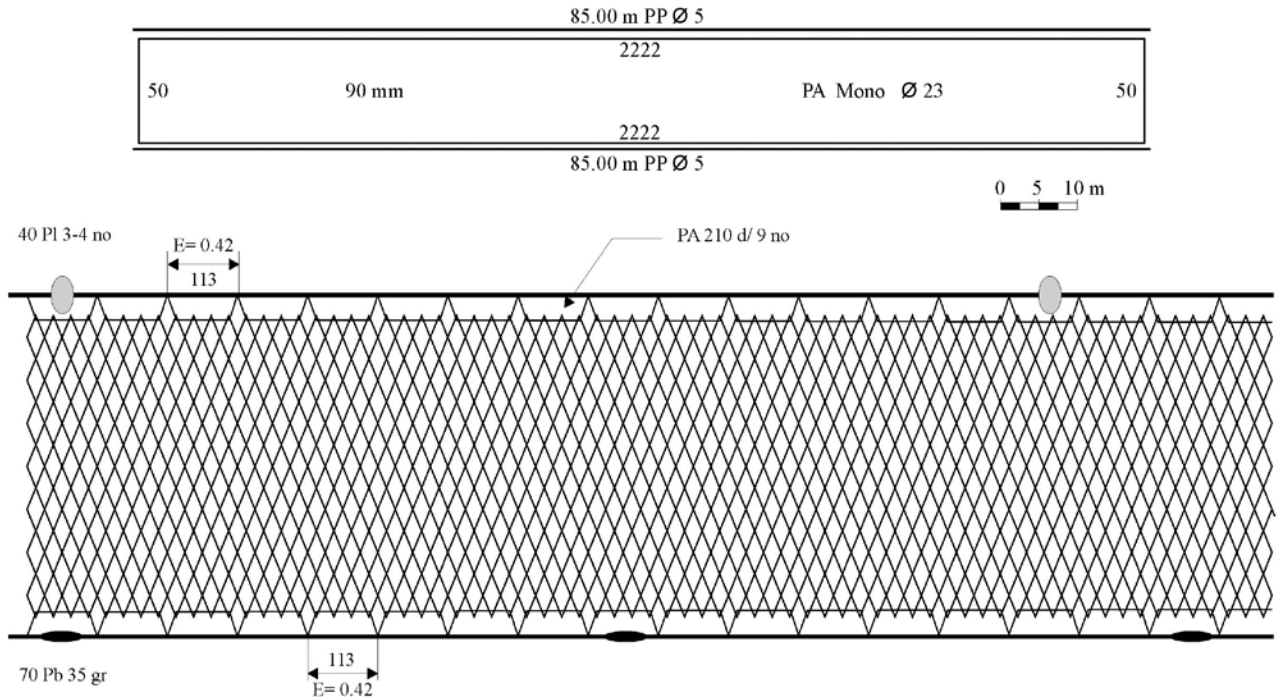
Avcılık faaliyetinde bulunan teknelerin yapım materyali, motorlu, motorsuz oluşları, maksimum, minimum boyları ve motor güçlerine göre toplam sayıları bölgelere göre Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4'de görüleceği üzere, Adıyaman ili sınırları içerisinde kalan avlanma bölgelerinin tamamında toplam 162 adet teknenin avcılık faaliyetinde bulunduğu belirlenmiştir. 14 adedi fiber, 148 adedi sac materyalden yapılmış olan bu teknelerin, boyları 3.80-8.00 m, motor güçleri ise 3.73- 16.42 hp arasında değişmektedir. Tekne sayısının en çok olduğu bölgeler içerisinde, 75 adet tekne ve % 46.29 oran ile 19, 20, 21 no'lu avlak sahalarının bulunduğu Adıyaman merkez ilçe ilk sırayı almış, bunu 52 adet tekne ve % 32.09 oran ile de 13, 14 ve 15 no'lu avlak sahalarının bulunduğu Kahta ilçesi izlemiştir.

Boy ve motor gücüne göre sınıflandırılan teknelerin toplam sayı içerisindeki oransal dağılımları Şekil 3 ve 4'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Çalışmanın yapıldığı balıkçı merkezleri**Table 1.** Fishery areas in the study

Avlak Sahası	Alanı (ha)	İlçesi	Çalışmanın yürütüldüğü balıkçı merkezleri
11 no'lu avlak sahası	1700	Gerger	Budaklı
12 no'lu avlak sahası	2100	Gerger	Kesertaş, Dağdeviren, Keferge, Yağmurlu, Kılıç
13 no'lu avlak sahası	4400	Kahta	Beşikli, Adalı, Akalın
14 no'lu avlak sahası	5500	Kahta	Sofyan, Eskitaş, Olukulu, Büyan, Dikenli
15 no'lu avlak sahası	4900	Kahta	Merkez, Belveren, Çakırçeşme, Büyükbejiyan, Neyik, Belenli, Güzelçay
16 no'lu avlak sahası	11000	Samsat	Merkez, Kırmacık, Kovanoluk
17 no'lu avlak sahası	5650	Samsat	Kızılöz, Bayırlı, Bağarası, Göltaşı, Doğanca, Çaybaşı, Büyükbey, Arılı, Gölpinar
18 no'lu avlak sahası	4000	Merkez ilçe	Sitilce, Kızılcapınar, Hüsnümansur, Dışbudak, Eskiören, Tutluca, Çaylı, Gölpinar, İncebağ, Miroğlu, Çille, Benov, Mamel, Sarıharman, Boztepe
19 no'lu avlak sahası	3200	Merkez ilçe	Kamışlı, Mermere, Yazlık, Kışla, Tecir, Gazihan
20 no'lu avlak sahası	4000	Merkez ilçe	Hacıhalil, Yazıca, Bardakçı, Bağpınar, Çobandede
21 no'lu avlak sahası	4700	Merkez ilçe	Akyazı, Boyalı, Ürgüç
Toplam	51150		

Şekil 2. Monofilament polyamid sade uzatma ağı teknik planı**Figure 2.** Technical plan of monofilament polyamide gill net

Tablo 2. Kullanılan ağların teknik özellikleri**Table 2.** Technical features of the nets used

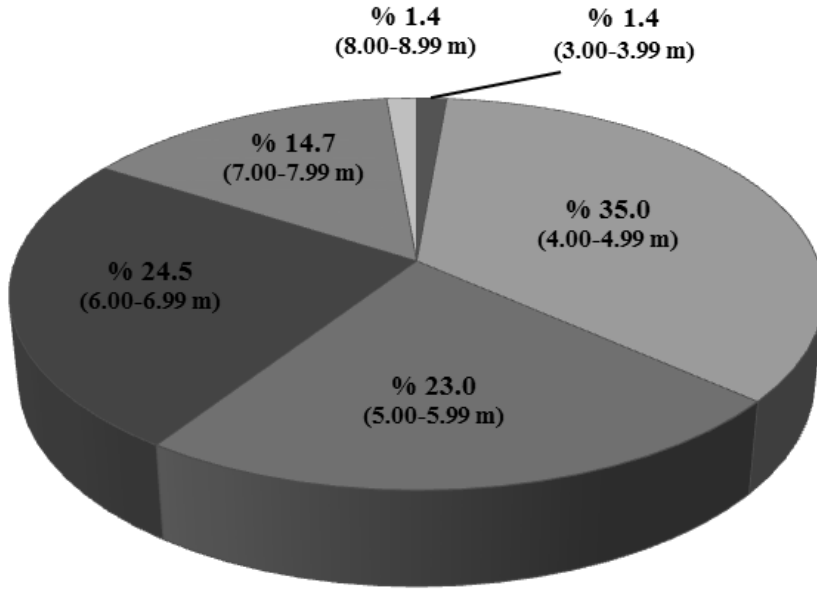
Ağ materyali	Tor gözü genişliği (mm)	Tor ip kalınlığı (mm)	Tor yüksekliği (göz)	Donam faktörü	Çako gözü sayısı	Donam ip no	Mantar yaka uzunluğu (m)	Mantar yaka halat no	Mantar no	Mantarlar arası uzaklık (m)	Kurşun yaka uzunluğu (m)	Kurşun yaka halat no	Kurşun Ağırlığı (gr)	Kurşunlar arası uzaklık (m)
Monofilament PA	36	0.18	50-100	40.0-42.0	10	9	80-85	5	3-4	1.60-1.80	80-85	5	35-40	0.90-1.10
Monofilament PA	72-76-80-84	0.20	50-100	40.0-42.0	5	9	80-85	5	3-4	1.60-1.80	80-85	5	35-40	0.90-1.10
Monofilament PA	90-100-110-120	0.23	50-100	40.0-42.0	4	9	80-85	5	3-4	1.60-1.80	80-85	5	35-40	0.90-1.10
Monofilament PA	130-140-150-160	0.25-0.29	50-100	40.0-42.0	3	9	80-85	5	3-4	1.60-1.80	80-85	5	35-40	0.90-1.10
Monofilament PA	180-200	0.29	50-100	40.0-42.0	2	9	80-85	5	3-4	1.60-1.80	80-85	5	35-40	0.90-1.10
Multiflament PA	36	210d/2	50-70	40.0-42.0	10	9	80-85	5	3-4	1.60-1.80	80-85	5	35-40	0.90-1.10
Multiflament PA	250	210d/12	55	40.0-42.0	2	12	80-85	5	8	9.0-10.0	80-85	5	6'lık demir halka	10.0-15.0

Tablo 3. Bölgelere göre teknelerde bulunan ağ posta sayıları**Table 3.** Numbers of the net gang in fishing boats according to the regions

BÖLGELER		Toplam tekne sayısı (ad)	Posta sayısı (ad)	Tekne başına düşen ort. posta sayısı (ad)
Gerger	11	4	51	12.7
	12	6	56	9.3
	Ara toplam	10	107	11.0
Kahta	13	8	65	8.1
	14	20	376	18.8
	15	24	420	17.5
	Ara toplam	52	861	14.8
Samsat	16	6	70	11.7
	17	19	235	12.4
	Ara toplam	25	305	12.05
Adıyaman (Merkez)	18	29	290	10
	19	16	115	7.2
	20	14	165	11.8
	21	16	290	18.1
	Ara toplam	75	860	11.5
Genel Toplam		162	2133	13.2

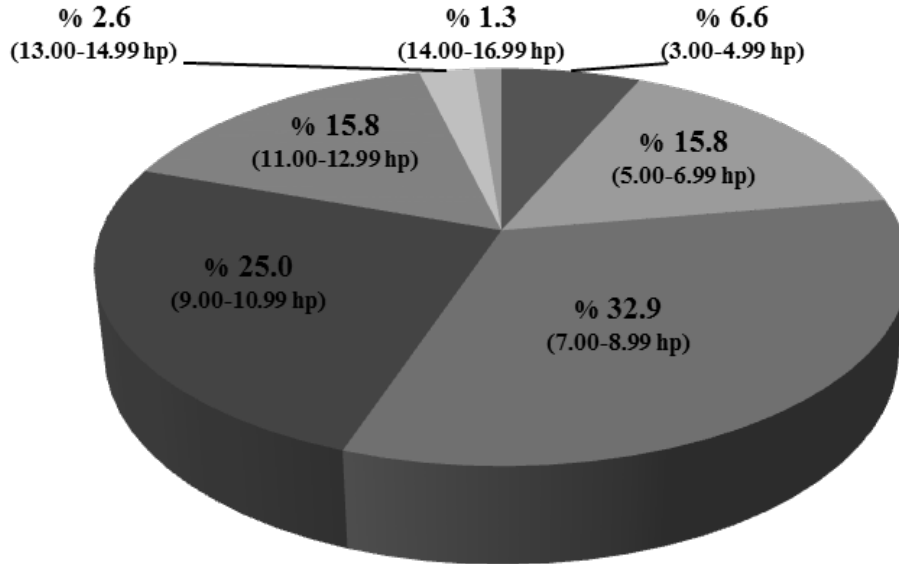
Tablo 4. Bölgelere göre avcılıkta kullanılan teknelerin özellikleri**Table 4.** Features of fishing boats used in fishing according to the regions

BÖLGELER		Yapım materyali		Motorlu (adet)	Motorsuz (adet)	Tekne boyları (m)		Tekne motor Gücü (hp)		Toplam tekne sayısı (adet)
		Sac	Fiber			min.	max.	min.	max.	
Gerger	11	4	-	4	-	6.00	8.00	13.00	13.00	4
	12	6	-	5	1	5.00	8.00	10.00	13.00	6
Kahta	13	8	-	3	5	4.00	6.00	9.00	10.00	8
	14	20	-	17	3	6.00	8.00	6.71	12.68	20
	15	24	-	23	1	4.00	7.80	5.97	12.68	24
Samsat	16	6	-	3	3	4.70	8.00	7.46	16.42	6
	17	19	-	4	15	4.16	7.00	12.68	12.68	19
Adıyaman (Merkez)	18	28	1	3	26	4.00	5.00	11.19	11.19	29
	19	16	-	2	14	4.00	6.00	3.73	9.70	16
	20	9	5	5	9	3.80	7.00	5.97	14.92	14
	21	8	8	12	4	4.00	7.00	4.10	14.92	16
Genel toplam		148	14	81	81					162

Şekil 3. Teknelerin boy gruplarına göre oransal dağılımları

Figure 3. Percentage distributions of fishing boats according to their length groups

Şekil 4. Teknelerin motor gücü gruplarına göre oransal dağılımları

Figure 4. Percentage distributions of fishing boats according to their motor power groups

Boyları 3.80-8,00 m arasında değişen 162 adet tekne içerisinde, 4.00-6.99 m arasında bulunanlar % 82.5 oran ile büyük çoğunluğu oluşturmuş, bunlar içerisinde 50 adet sayı ve % 35.0 oran ile boyu 4.00-4.99 m arasında bulunan tekneler ilk sırayı almıştır (Şekil 3). Teknelerde bulunan ve gücü 3.73-16.42 hp arasında değişen motorlar içerisinde, gücü 7.00- 10.99 hp arasında olanlar 44 adet sayı ve % 57.9 oran ile çoğunluğu oluşturmuştur (Şekil 4). Bölge genelinde avcılık faaliyetinde bulunan teknelerin boy ortalaması 5.45 m, motor gücü ortalaması ise 8.77 hp'dir.

Adıyaman ili'nde bulunan su ürünleri kooperatiflerinin isimleri, kuruluş yılları ve üye sayıları Tablo 5'de gösterilmiştir.

Adıyaman ili'nde; 2 adet Merkez ilçe, 1 adet Gerger, 2 adet Kahta ve 1 adet de Samsat ilçesinde olmak üzere toplam 6 adet Su Ürünleri Kooperatifi bulunmaktadır. 1995-1999 yılları arasında kurulan bu kooperatiflerin toplam kayıtlı üye sayısı 135'tir (Tablo 5).

Baraj gölü balıkçılığında kullanılan uzatma ağları, avlanması hedeflenen balık türlerine göre tek tek, 2-3'lü guruplar halinde veya uç uca olmak üzere dip ve yüzeye bırakılmakta, akşam suya bırakılan ağlar sabah gün doğumunda toplanmaktadır. Bölgelere göre avlanma sahalarına tekneler ile 20-90 dakika arasındaki süre içerisinde ulaşılmakta, dip ağları 70 m derinliğe kadar bırakılabilmektedir.

Çalışma yapılan karaya çıkış noktalarında, avdan dönen tekneler üzerinde bulunan avın incelenmesi sonucunda, en çok yakalanan balıkların başında; sazan, karaca, şabut, mezapotomya yayını, gümüş balığı, pullu sazan, mezapotomya kefali, tahta balığı, küpeli ve kababurun balığı'nın geldiği belirlenmiştir.

Bölgede avlanan balıklar, balıkçıların kendileri tarafından ve toptan veya perakende satış yerleri bulunan kabzımallar tarafından pazarlanmaktadır. Avlanan balıklar ya balıkçıların kendileri tarafından satış yerlerine getirilmekte, ya da kabzımallar köylere giderek, topladıkları balıkları kendi satış yerlerine getirmektedir. Satış yerlerine getirilen balıklar, Adıyaman il ve ilçelerinde ge-

nellikle taze olarak tüketilmekte, bunun dışında talep ve balık türü tercihinine göre, taze soğutulmuş veya dondurulmuş olarak başta Hatay, Diyarbakır, Gaziantep, Kahramanmaraş, Eskişehir, Kütahya, Konya olmak üzere diğer illere gönderilmektedir.

Yapılan incelemeler ve bölge balıkçıları ile yapılan görüşmeler, Anonim (2008) tarafından bildirilen 01 Nisan - 01 Temmuz tarihleri arasındaki yasak dönemi dışında, en verimli avın Aralık-Mart ayları arasındaki dönemde elde edildiğini ortaya koymuştur. Kooperatiflerin etkin çalışmaması, değişik zaman dilimleri içerisinde bazı avlak sahalarının kiralanamaması nedeni ile gölde avcılığın kısıtlanması, karaya çıkış bölgelerinde iskele ve diğer alt yapıların bulunmaması, ağların toplanması sırasında ağa yapışan midyelerin ağ ipliklerini keserek maddi zarara neden olması ise bölge balıkçılarının sorunlarının başında gelmektedir.

Bölge balıkçılığında kullanılan ve toplam posta sayısı 2133 adet, toplam posta uzunluğu 176000 m olarak belirlenen sade uzatma ağların % 96.0 oranla büyük çoğunluğunu monofilament PA (misina) ağlar oluşturmuştur. Bu ağlardan tor göz genişliği 36-84 mm arasında olanlar dibe, tor göz genişliği 90-200 mm olanlar ise hem dip hemde yüzeye bırakılmaktadır. Ağ yapım materyali ayırt etmeksizin, bölgede kullanılan ağlar içerisinde tor göz genişliği 36 mm olanlar, gümüş balığı, tahta balığı, mezopotomya kefali, 80-110 mm olanlar pullu sazan, karaca, 120-200 mm olanlar ise aynalı sazan, şabut, mezopotomya yayını, küpeli ve kababurun balığı avcılığına yönelik olarak kullanılmaktadır. Uzatma ağları toplam sayısının % 4.0'ünü oluşturan multifilament PA ağlar ise, ağırlıklı olarak Kahta bölgesinde kullanılmakta, bunlar içerisinde tor göz genişliği 36 mm olan ve dibe bırakılan ağlar ile gümüş balığı, tahta balığı ve mezapotomya kefali hedef tür olarak avlanmaktadır. Tor göz genişliği 250 mm olan ve yüzeye bırakılan ağlar ise daha çok Kahta, Bağpınar ve Gerger bölgelerinde olmak üzere ağırlığı 45 kg'a kadar ulaşabilen bıyıklı balık (*Barbus plebejus lacerta*) avcılığında kullanılmaktadır.

Tablo 5. Adıyaman ili'nde bulunan su ürünleri kooperatiflerinin isimleri ve üye sayıları (Anonim, 2010-b)**Table 5.** Names and member numbers of fishery cooperatives in Adıyaman (Anonim, 2010-b)

S.No	İlçesi	Kooperatifin Adı	Kuruluş Yılı	Ortak Sayısı
1	Merkez	S.S. Ovakuyucak,Yazlık, Büyükkavaklı, Lokman, Taşpınar Köyleri Su Ürünleri Kooperatifi	1996	16
2	Merkez	S.S.Yazıca, Bağpınar, Çobandede, Paşamezrası, Bozhöyük, ve Hacıhalil Köyleri Su Ürünleri Kooperatifi	1998	35
3	Gerger	S.S. Gerger Merkez, Açma, Budaklı, Üçkaya, Gönen, Konacık, Ortaca, ve Cevizpınarı Köyleri Su ürünleri Kooperatifi	1999	15
4	Kahta	S.S. Kahta, Fıstıklı, Belenli, Belören, Güzelçay, Erikdere ve Çakıreşme Su Ürünleri Kooperatifi	1995	33
5	Kahta	S.S. Oluklu, Göçeri, Eskitaş, Güdülge, Ulupınar, Gölge, Hasandığin ve Büyükbağ Su Ürünleri Kooperatifi	1997	16
6	Samsat	S.S. Kızılöz, Bayırlı, Bağarası, Gölpınar, Gölta, Doğanca, Çaybaşı, Büyükbey, Arılı Su Ürünleri Kooperatifi	1997	20
Toplam				135

Şimdiki durumda bölge balıkçılığında büyük çoğunlukla monofilament (misina) ağlar kullanılmaktadır. Anonim (2008) tarafından, 1 Eylül 2010 tarihinden itibaren monofilament (tek kat) misina ağların kullanımı yasaklanmış, daha sonra Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca çıkarılan tebliğ (ek ibare: RG-10/7/2010-27637) ile bu süre 1 Eylül 2011 tarihine kadar uzatılmıştır. Bu durumda, belirtilen süre sonunda bu ağların yerine multifilament uzatma ağlar ve paraketaların avcılıkta alternatif av aracı olarak kullanılması düşünülebilir. Ancak, hangi av araç ya da araçlarının bölge balıkçılığında kullanılabileceğine karar verebilmek için, çalışmalara en kısa sürede başlanılarak elden edilen sonuçlara göre uygun avlanma aracı tasarımlarının yapılması gerekmektedir.

Ataürk baraj gölü balıkçılığı ile ilgili bölgesel ve ulusal düzeyde veri kaynakları oldukça sınırlı sayıda bulunmaktadır. Bölgesel düzeyde avcılık konusunda yapılan çalışmalar içerisinde; (Çelik ve Duman, 2001); Bozova bölgesinde, sade ağlar, fanyalı ağlar, çekme ağlar ve paraketa olmak

üzere dört çeşit balık yakalama aletinin kullanıldığını, bunlar içerisinde ise en fazla kullanılan balık yakalama aletinin sade uzatma ağları olduğunu, bu ağlar içerisinde ise % 75.34 oran ile monofilament PA ağların çoğunluğu oluşturduğunu bildirmişlerdir. Yine, (Duman ve Çelik, 2001); Atatürk Baraj gölü Bozova bölgesinde 12 tür ve alt türün avlandığını, avcılıkta tor göz genişliği (tek kol) 14-110 mm olan monofilament/multifilament sade uzatma ağların ve ayrıca yayın balığı avcılığında paraketanın kullanıldığını bildirmişlerdir. (Can ve İğne, 2005); Bozova bölgesinde aynı donma faktörüne sahip dört farklı göz açıklığındaki sade uzatma ağları ile dört familyaya ait yedi türün yakalandığını, (Olgunoğlu vd., 2009); baraj gölü'nün Adıyaman ilini kapsayan 11 avlak sahasında avlanan türler içerisinde en büyük getirinin şabut (*Barbus grypus*)'tan sağlandığını bildirmişlerdir.

Adıyaman ili'nde toplam 6 adet kayıtlı Su Ürünleri Kooperatifi bulunmaktadır. Bu kooperatifler, yasal prosedürlerini tamamlamış olmakla birlikte, çoğu avlak sahası kiralaması, satış-pazarlama gibi mali ve işletim sorunları nedeni ile

faaliyetlerini aktif bir şekilde sürdürememekte-dirler. Avlak sahalarının kooperatif veya özel şahıslar tarafından kiralanamaması ise gölde balık avcılığını sınırlamakta ve bazı balıkçıların kaçak avcılığa yönelmesine neden olmaktadır. Bu nedenlerden dolayı, avlak sahalarının kiralama işlemlerinde bölgenin sosyo-ekonomik durumunun ön planda tutulması, bunun yanında kooperatife üye olmanın teşvik edilmesi ve kiralanamayan avlak sahalarında balıkçıların ferdi olarak avlanabilmesine yasal olanak sağlanması ile boşta kalan avlak sahalarının üretime kazandırılması açısından yararlı olacağı düşünülmektedir.

Sonuç

Atatürk Baraj Gölü'nün Adıyaman ili sınırlarını kapsayan 11 avlanma bölgesinde yürütülen bu çalışma sonucunda elde edilen veriler; baraj gölü'nde yapılan balıkçılığın küçük ölçekli balıkçılık faaliyetleri içerisinde yer aldığını, av araçlarında çeşitlilik olmadığını, balıkçıların avcılık, avlanma araç- gereçleri, hijyen, pazarlama konularında yeterli bilgi ve deneyime sahip olmadığını ortaya koymuştur.

Bu durumda, gölde balıkçılığın daha sürdürülebilir ve ticari anlamda yapılabilmesi için; balıkçıların avlanma araçları teknikleri, kooperatifçilik, hijyen, pazarlama konularında eğitilmelerinin yanında, alternatif av araçları (fanyalı ağlar, paraketa vb) deneme çalışmalarının, üreme biyolojisi ve seçicilik çalışmaları desteğinde yapılarak, elde edilen sonuçlara göre uygun olanların kullanılmasına olanak sağlanması ile bölge balıkçılığına önemli oranda katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Teşekkür

Bu çalışma Adıyaman Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi Başkanlığı (BAP) tarafından desteklenmiştir (Proje No:KMYOBAP 2010/0004). Çalışmanın gerçekleştirilmesinde maddi destek sağlayan Adıyaman Üniversitesi BAP Başkanlığına, arazi çalışmalarının yürütülmesi aşamasında yardımlarını esirgemeyen Adıyaman İl Tarım Müdürlüğüne ve yöre balıkçılarına teşekkürü bir borç biliriz.

Kaynaklar

- Anonim, (2011). DSİ 152. Şube Müdürlüğü kayıtları.
- Anonim, (2008). 2/1 Numaralı Ticari Amaçlı Su Ürünleri Avcılığını Düzenleyen Tebliğ. Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği, Ankara, 112 s.
- Anonim, (2010-a). Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü kayıtları.
- Anonim, (2010-b). Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Adıyaman İl Tarım Müdürlüğü kayıtları.
- Can, M. F., İğne K. D., (2005). Atatürk Baraj Gölü'nde Kullanılan Aynı Donam Faktörüne Sahip Dört Farklı Göz Açıklığındaki Sade Uzatma Dip Ağlarının Yakaladıkları Türlerin Kompozisyonu, Avlanma Etkinlikleri ve Ekonomik Analizleri, *Ege University Journal of Fisheries & Aquatic Sciences*, **22**(1-2): 143-147.
- Çelik, A., Duman, E., (2001). Atatürk Baraj Gölü Bozova Bölgesinde Kullanılan Balık Yakalama Aletlerinin Yapısı, *Ege University Journal of Fisheries & Aquatic Sciences*, **18**(3-4): 407-419.
- Duman, E., Çelik, A., (2001). Atatürk Baraj Gölü Bozova Bölgesi'nde Avlanan Balıklar ve Verimlilikleri, *Ege University Journal of Fisheries & Aquatic Sciences*, **18**(1-2): 65-69.
- FAO, (1978). FAO Catalogue of Fishing Gear Designs. Fishing News Books Ltd., Farnham, Surrey, England, 160 pp.
- Olgunoğlu, İ. A., Artar, E., Olgunoğlu, M. P., Korkmaz, S., (2009). Adıyaman İli Balık Avcılığı Durumu ve Avcılığı Yapılan Ekonomik Balık Türleri, *Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, **13**(2): 29-34.